

**BOSNA I HERCEGOVINA
FEDERACIJA BOSNE I HERCEGOVINE
URED ZA REVIZIJU INSTITUCIJA U FBIH
SARAJEVO**

Ložionička 3, 71000 Sarajevo, Tel: + 387 (0)33 723 500, Fax: 716 400, www.vrifbih.ba, e-mail: urrevfed@bih.net.ba, vrifbih@vrifbih.ba

IZVJEŠTAJ O REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA

**JAVNO KOMUNALNO PREDUZEĆE
“VODOVOD I KANALIZACIJA” TUZLA**

ZA 2008.GODINU

Broj: 059/09

Sarajevo, oktobar 2009. godine

MENADŽMENTU**JKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ Tuzla****MIŠLJENJE NEOVISNOG REVIZORA*****Predmet revizije***

Izvršili smo reviziju priloženog bilansa stanja za „VODOVOD I KANALIZACIJA“ Tuzla (u daljem tekstu Preduzeće), sa stanjem na dan 31. decembra 2008. godine i odgovarajućeg bilansa uspjeha, izvještaja o promjenama na kapitalu i Izvještaja o novčanim tokovima za godinu koja se završava na taj dan, te reviziju usklađenosti poslovanja sa propisima i pregleda značajnih računovodstvenih politika i drugih napomena uz finansijske izvještaje.

Odgovornost rukovodstva

Rukovodstvo je odgovorno za izradu i objektivnu prezentaciju ovih finansijskih izvještaja u skladu sa Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja. Ova odgovornost obuhvata: uvođenje, primjenu i održavanje internih kontrola koje su važne za pripremu i objektivnu prezentaciju finansijskih izvještaja koji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze nastale usljed korupcije i prevare, odabir i primjenu odgovarajućih računovodstvenih politika i računovodstvene procjene koje su razumne u datim okolnostima. Rukovodstvo je također odgovorno za usklađenost poslovanja preduzeća sa važećim zakonskim i drugim važećim propisima.

Odgovornost revizora

Naša je odgovornost da izrazimo mišljenje o finansijskim izvještajima na osnovu obavljene revizije. Reviziju smo izvršili u skladu sa Zakonom o reviziji institucija u FBiH („Sl.novine FBiH“ broj 22/06), INTOSAI revizijskim standardima i Međunarodnim standardima revizije. Ovi standardi nalažu da radimo u skladu sa etičkim zahtjevima i da reviziju planiramo i izvršimo na način koji omogućava da se, u razumnoj mjeri, uvjerimo da finansijski izvještaji ne sadrže materijalno značajne pogrešne iskaze, te da je poslovanje usklađeno sa važećim zakonskim i drugim relevantnim propisima.

Revizija uključuje sprovođenje postupaka u cilju pribavljanja revizorskih dokaza o usklađenosti poslovanja i iznosima koji su objavljeni u finansijskim izvještajima. Izbor postupka je zasnovan na revizorskom prosuđivanju, uključujući procjenu rizika materijalno značajnih pogrešnih iskaza u finansijskim izvještajima, nastalim usljed korupcije i prevare. Prilikom procjene rizika, revizor razmatra interne kontrole koje su važne za pripremu i fer prezentaciju finansijskih izvještaja, u cilju osmišljavanja revizorskih postupaka koji su odgovarajući u datim okolnostima, ali ne u cilju izražavanja odvojenog mišljenja o efikasnosti internih kontrola. Revizija također uključuje ocjenu primjenjenih računovodstvenih politika i značajnih procjena izvršenih od strane rukovodstva, kao i ocjenu opće prezentacije finansijskih izvještaja.

Smatramo da su pribavljeni revizorski dokazi dovoljni i odgovarajući i da osiguravaju osnovu za naše revizorsko mišljenje.

Kvalifikacija:

- U finansijskim izvještajima potraživanja od prodaje su iskazana u iznosu 23.194.898 KM, u kojima je 18.741.767 KM starije od 1 godine sa stanovišta ročnosti. U 2008. godini je izvršena procjena naplativosti potraživanja, koja nije obuhvatila sva potraživanja, već potraživanja od domaćinstava i manji dio potraživanja od privrede i izvršena je ispravka potraživanja u iznosu od 642.523 KM na teret rashoda. Predmetom procjene nisu bila obuhvaćena značajna potraživanja od privrede koja su utužena i iznose 7.283.496 KM, što je u suprotnosti sa paragrafima 37. i 85. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja, kojima sa stanovišta opreza preduzeće treba procijeniti naplativost svih potraživanja. To je imalo za posljedicu da u finansijskim izvještajima nisu realno iskazana potraživanja i ista su precijenjena, što je pojašnjeno u tački 5.4. Izvještaja.

- Preduzeće nije u skladu sa MRS - om 16 paragraf 56. i 57. izvršilo procjenu vijeka trajanja sredstava i na bazi te procjene utvrdilo stope amortizacije koje će obezbjediti adekvatan i potpun otpis stalnog sredstva u realno procijenjenom vijeku njegove efektivne upotrebe, te trošak amortizacije nije utemeljen na stvarnoj procjeni, zbog čega je iskazani iznos amortizacije u iznosu od 2.443.603 KM potcijenjen, što je pojašnjeno u tački 5.3. Izvještaja.
- Kod nabavki pumpi i rezervnih dijelova u iznosu od 86.988 KM nepravilno je proveden pregovarački postupak i konkurentski postupak suprotno članu 6. tačka 8. i članu 30. tačka 2a Zakona o javnim nabavkama, kao što je pojašnjeno u tački 5.10. Izvještaja.

Mišljenje

Po našem mišljenju, osim za efekte koje na finansijske izvještaje mogu imati stavke navedene u prethodnom pasusu, finansijski izvještaji, po svim bitnim pitanjima prikazuju istinito i objektivno, finansijski položaj JKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ Tuzla sa stanjem na dan 31. decembra 2008. godine, rezultate njegovog poslovanja te novčani tok, za godinu koja je završila na taj dan u skladu s Međunarodnim standardima finansijskog izvještavanja.

Finansijsko poslovanje u toku 2008. godine, bilo je u svim materijalno značajnim aspektima usklađeno sa važećom zakonskom regulativom, osim za napomene navedene u tački 3. prethodnog pasusa.

Pored iznesenog u mišljenju skrećemo pažnju:

U toku je sudski spor vezano za privatizaciju kojom je privatizirano 49% kapitala. Ishod spora nije poznat, a isti može imati uticaj na visinu i strukturu kapitala.

Protiv Preduzeća se vode sudski sporovi od kojih su najznačajniji iznosi vezano za privatizaciju, a visina sporova pokrenutih od strane investicionog fonda i osnivača tog fonda je 21.568.262 KM, što može imati značajan uticaj na finansijsko poslovanje u budućem periodu.

Sarajevo, 15.10.2009. godine,

Zamjenik generalnog revizora

Branko Kolobarić, dipl. oec

Generalni revizor

Dr. sc. Ibrahim Okanović, dipl. oec.

SADRŽAJ

BILANS STANJA NA DAN 31.12.2008. GODINE	1
BILANS USPJEHA ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31.12.2008. GODINE.....	2
IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA ZA 2008. GODINU, ZAKLJUČNO SA 31.12.2008.GODINE	3
IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU ZA GODINU KOJA JE ZAVRŠILA 31.12.2008. GODINE	4
1. UVOD.....	5
2. CILJ I OBIM REVIZIJE	5
3. OSVRT NA PRETHODNU REVIZIJU	6
4. REZIME.....	6
5. NALAZI I PREPORUKE.....	7
5.1 Sistem internih kontrola	7
5.2 Planiranje i izvještavanje.....	8
5.3 Stalna sredstva.....	9
5.4 Potraživanja.....	10
5.5 Kapital	12
5.6 Obaveze i razgraničenja	13
5.7 Prihodi	15
5.8 Rashodi	16
5.9 Sudski sporovi	17
5.10 Javne nabavke	17
6. KOMENTAR	18

BILANS STANJA na dan 31.12.2008. godine

O p i s	2008.	2007.
DUGOROČNA IMOVINA	62.246.884	63.347.523
Stalna nematerijalna sredstva	119.394	33.897
Software	5.111	20.604
Druga stalna nematerijalna stalna sredstva	114.283	13.293
Nekretnine, postrojenja i oprema	62.071.536	63.129.928
Zemljište	3.208.037	3.208.037
Građevinski objekti	50.526.237	51.929.730
Postrojenja i oprema	7.994.722	7.902.737
Nekretnine, postrojenja i oprema u pripremi	296.564	42.312
Stambene zgrade i stanovi	45.976	47.112
Ostala stalna materijalna sredstva	0	932
Dugoročna razgraničenja	55.954	182.766
KRATKOROČNA IMOVINA	26.868.646	26.893.348
Zalihe sirovina i mater., rez.dijelova i sitnog invent.	2.336.159	2.222.909
Kupci	23.194.898	23.740.507
Ostala kratkoročna potraživanja	720.562	188.147
Novac i novčani ekvivalenti	610.517	736.546
Aktivna vremenska razgraničenja	6.510	5.239
IMOVINA – SREDSTVA (AKTIVA)	89.115.530	90.240.871
KAPITAL	63.594.511	64.643.417
Upisani kapital	69.437.157	69.437.157
Akumulirana (zadržana) dobit	22.216	22.216
Akumulirana (zadržani) gubitak	5.864.862	4.815.956
OBAVEZE	25.521.019	25.597.444
Dugoročne obaveze	21.964.519	21.705.856
Obaveze po kreditima	11.438.484	11.448.830
Ostale dugoročne finansijske obaveze	67.386	203.069
Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	10.458.649	10.053.957
Kratkoročne obaveze	3.556.500	3.891.588
Kratkoročne finansijske obaveze	28.625	5.967
Obaveze prema dobavljačima	944.721	1.661.640
Obaveze za PDV	1.501	77.772
Obaveze za poreze i doprinose	615.918	1.093.036
Druge kratkoročne obaveze	950.861	382.635
Pasivna vremenska razgraničenja	1.014.874	670.538
KAPITAL I OBAVEZE – UKUPNO (PASIVA)	89.115.530	90.240.861

Finansijske izvještaje je potpisao direktor Sead Džambić i certificirani računovođa Alić Meho. Uprava je usvojila i odobrila njihovo izdavanje.

BILANS USPJEHA za godinu koja je završila 31.12.2008. godine

O p i s	31.12.2008.	31.12.2007.
Operativni prihodi		
Prihodi od prodaje	10.688.448	9.505.451
Troškovi prodaje	2.070	96.858
Bruto dobit	10.686.378	9.408.593
Troškovi distribucije		
Troškovi prodaje uprave i administracije		
Drugi operativni rashodi	12.611.773	11.385.598
Gubitak od operativne aktivnosti	-1.925.395	-1.977.005
Finansijski prihodi		
Drugi finansijski prihodi	457.773	210.720
Rashodi po osnovu kamata	160.666	130.770
Drugi finansijski rashodi	156.624	164.482
Dobit od finansijske aktivnosti	140.483	-84.532
Ostali prihodi		
Dobici od prodaje stalne imovine	10.681	0
Ostali prihodi	1.620.520	958.307
Ostali rashodi	877.782	870.744
Gubici od umanjenja stalne imovine	10.028	
Gubici od prodaje stalne imovine	31.757	12.719
Dobit od ostalih aktivnosti	711.634	74.844
Gubitak perioda	-1.073.278	-1.986.693

Finansijske izvještaje je potpisao direktor Sead Džambić i certificirani računovođa Alić Meho. Uprava je usvojila i odobrila njihovo izdavanje.

IZVJEŠTAJ O GOTOVINSKIM TOKOVIMA za 2008. godinu, zaključno sa 31.12.2008.godine

R. broj	Opis	Oznaka	IZNOS tekuća 2008.	IZNOS prethodna 2007.
	Gotovinski tok iz poslovnih aktivnosti			
1	Neto gubitak		-1.073.278	-1.986.697
	Usklađivanje za:			
2	Amortizacija/vrijednost usklađ. nematerij. sredstava	+	21.082	31.926
3	Gubici (dobici) od otuđenja nematerijalnih sredstava	+ (-)	10.028	
4	Amortizacija/vrijednost usklađ. materij. sredstava	(+)	2.422.521	2.352.536
5	Gubici (dobici) od otuđenja materijalnih sredstava	+ (-)	31.757	12.719
6	Nerealizovani prihodi (rashodi) kod razmjene valuta	+ (-)	14.668	
7	Svega 2 do 6		2.500.056	2.397.181
8	Smanjenje (povećanje) zaliha	+ (-)	-122.613	-727.575
9	Smanjenje (povećanje) potraživanja od prodaje	+ (-)	545.609	734.953
10	Smanjenje (povećanje) drugih potraživanja	+ (-)	-532.415	131.207
11	Smanjenje (povećanje) aktivnih vrem. razgraničenja	+ (-)	-1.271	-5.011
12	Povećanje (smanjenje) obaveza prema dobavljačima	+ (-)	-716.919	-909.435
13	Povećanje (smanjenje) ostalih obaveza	+ (-)	14.837	-1.116.639
14	Povećanje (smanjenje) pasivnih vrem.razgraničenja	+ (-)	344.336	359.739
15	Svega 8 do 14		-468.436	-1.532.761
16	A. Neto gotovinski tok od posl. aktivnosti (1+7+15)		958.342	-1.122.277
	Gotovinski tok od ulagačkih aktivnosti			
17	Nabavka (prodaja) stalnih materijalnih sredstava	- (+)	-116.608	0
18	Dati zajmovi drugim pravnim licima	- (+)	-1.444.723	-198.825
19	Sticanje drugih ulaganja	- (+)	-275.006	727.564
20	Ostali novčani tokovi od ulagačkih aktivnosti	- (+)	-24.372	
21	B. Neto gotovinski tok od ulagačkih aktivnosti (17 do 20)		-1.860.709	528.739
	Gotovinski tok od finansijskih aktivnosti			
22	Primljena pozajmljena sredstva	+	1.000.000	750.000
23	Povrat pozajmljenih sredstava	-	-26.316	0
24	Ostali novčani tokovi od finansijskih aktivnosti	- (+)	-197.346	250.075
25	C. Neto gotovinski tok od finan. aktivn. (22 do 24)		776.338	1.000.075
26	Neto povećanje (smanjenje) gotov. na rač.i blagajni (A+B+C)		-126.029	406.537
27	Početno stanje gotovine na računu i blagajni		736.546	330.009
28	Konačno stanje gotovine na računu i u blagajni		610.517	736.546
29	Neto povećanje (smanjenje) gotov. na rač.i blagajni (28-27)		-126.029	406.537

Finansijske izvještaje je potpisao direktor Sead Džambić i certificirani računovoda Alić Meho. Uprava je usvojila i odobrila njihovo izdavanje.

IZVJEŠTAJ O PROMJENAMA U KAPITALU za godinu koja je završila 31.12.2008. godine

Opis	Dionički kapital i drugi oblici osnovnog kapitala	Revalorizacione rezerve	Akumulirana (gubitak) dobit	Ostale rezerve	UKUPNO
Stanje na dan 31.12.2006	69.437.157		-2.807.047		66.630.110
Učinci revalorizacije					
Revalorizacija stalnih sredstava					
Neto dobitak razdoblja					
Objavlj. dividende i raspored dobiti ili pokriće gubitka.			-1.986.693		-1.986.693
Emisija dioničk. kapitala i drugi oblici poveć.ili smanj.osn.kapit					
Učinci ispravke grešaka					
Stanje na dan 31.12.2007	69.437.157		-4.793.740		64.643.417
Učinci revalorizacije					
Ostali dobiti perioda koji nisu iskazani u bilansu uspjeha			24.372		24.372
Neto gubitak razdoblja			-1.073.278		-1.073.278
Emisija dioničk.kapitala i drugi oblici poveć.ili smanj.osn.kapit					
Stanje na dan 31.12.2008	69.437.157		-5.842.646		63.594.511

Finansijske izvještaje je potpisao direktor Sead Džambić i certificirani računovođa Alić Meho. Uprava je usvojila i odobrila njihovo izdavanje.

**IZVJEŠTAJ O OBAVLJENOJ REVIZIJI FINANSIJSKIH IZVJEŠTAJA
JKP „VODOVOD I KANALIZACIJA“ TUZLA
ZA 2008. GODINU**

1. UVOD

Javno kantonalno preduzeće „Vodovod i kanalizacija“ Tuzla (u daljem tekstu Preduzeće) je registrovano na sudu Rješenjem broj: U/I 1588/89 dana 29.12.1989. godine, a osnivač je Općina Tuzla.

Preduzeće se izdvojilo iz zajedničkog preduzeća KRO Kompred Tuzla na osnovu Odluke općine Tuzla iz 1991.godine kada su razdvajanjem formirana četiri javna preduzeća i to: JKP „Vodovod i kanalizacija“, JKP „Komunalac“, JKP „Centralno grijanje“ i JKP „Pogrebne usluge“.

Djelatnost Preduzeća je slijedeća:

- Skupljanje, prečišćavanje i distribucija vode,
- Izgradnja objekata, magistralnih i gradskih cjevovoda,
- Održavanje objekata niskogradnje-cjevovoda i drugih vodoopskrbnih objekata,
- Inženjering na području niskogradnje,
- Sakupljanje obrada i prečišćavanje otpadnih voda.

Isporuka pitke vode i odvođenje otpadnih voda vrši se za 31.000 domaćinstava i 1822 pravna lica i fizička lica koja samostalno obavljaju privrednu i profesionalnu djelatnost.

Unutrašnja organizacija Preduzeća uređena je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta JKP „Vodovod i kanalizacija“ Tuzla, donesenim od strane Upravnog odbora 17.04.2006. godine.

Osnovne organizaciono-radne cjeline unutar Preduzeća su:

1. Uprava društva;
2. Tehnički poslovi;
3. Služba za kontrolu kvalitete vode;
4. Služba za zaštitu na radu;
5. Sektor za razvoj i projektovanje;
6. Ekonomsko-finansijski i komercijalni poslovi;
7. Pravni opći i kadrovski poslovi.

Sjedište Preduzeća je u Tuzli, ulica Kulina bana broj 2.

Na dan 31.12.2008. godine Preduzeće je imalo 257 uposlenih radnika. Pravilnikom o organizaciji i sistematizaciji je predviđeno 280 izvršilaca.

2. CILJ I OBIM REVIZIJE

Cilj naše revizije je da se na osnovu provedene revizije izrazi mišljenje da li su finansijski izvještaji pripremljeni u svakom značajnom pogledu prema važećoj zakonskoj regulativi i primjenjivim okvirom finansijskog izvještavanja. Za realizaciju navedenog cilja procjenjivat ćemo da li rukovodioci primjenjuju zakone i propise, koriste sredstva za odgovarajuće namjene u okviru propisanih i datih ovlaštenja, ocjenu finansijskog upravljanja, funkciju interne revizije i sistem internih kontrola uspostavljenih tako da zaštite imovinu kao i sposobnost da otkrivaju i spriječavaju značajno pogrešna prikazivanja u finansijskim izvještajima.

Zbog ograničenja vremena i resursa, revizijom nismo obuhvatili cjelokupno područje poslovanja, niti smo ispitivali sve transakcije.

Sistemom uzorka ispitali smo procese i sa njima povezane finansijske veličine vezane za: planiranje poslovnih aktivnosti, imovinu, prihode, obaveze, značajnije troškove, usklađenost javnih nabavki sa propisima i iskazivanje kapitala i statusa Društva.

Revizija je uključila i davanje preporuka za dalji rad za područja za koja smo smatrali bitnim, a vezana su za finansijsko izvještavanje.

3. OSVRT NA PRETHODNU REVIZIJU

Ured za reviziju institucija u FBiH je izvršio reviziju finansijskih izvještaja JKP "Vodovod i kanalizacija, Tuzla za 2004. godinu i dao negativno mišljenje za nalaze vezano za

- neizvršenu procjenu nenaplativih potraživanja na teret rashoda perioda;
- posebne vodoprivredne naknade su uplaćivane na naplaćenu realizaciju, a ne na obračunatu realizaciju;
- Uprava nema dokaza da je Preduzeće vlasnik imovine koja je iskazana u finansijskim izvještajima.

Revizijom je utvrđeno da je Preduzeće je ispoštovalo dio preporuka datih od strane Ureda za reviziju institucija u FBiH kao što slijedi:

- donesen je trogodišnji plan poslovanja za period 01.01.2007-31.12.2009. godine sa propisanim godišnjim planovima i revidirani godišnji plan za 2008.godinu,
- intezivirane aktivnosti na ustrojavanju poslovnih evidencija (potpisani su ugovori sa 20.000 korisnika) potrošača iz kategorije domaćinstva i otkriveno je oko 1000 potrošača koji su neovlašteno priključeni na sistem vodosnabdjevanja,

Djelimično su ispoštovane slijedeće preporuke:

- Preduzeće je u periodu od 2005. – 2008. godinu izvršilo ispravku potraživanja u iznosu od 3.161.791 KM, ali značajna potraživanja od privrede koja su utužena nisu bila predmetom procjene.
- za jedan dio imovine obezbijedeni su dokazi o vlasništvu;
- dio sredstava van upotrebe je prenesen na sredstva namijenjena prodaji, a za ostatak sredstava je izvršena ispravka i vodi se na sredstvima van upotrebe.
- unaprijeđen je proces nabavki, ali i pored toga ovom revizijom smo uočili slabosti navedene u poglavlju 5.10. Izvještaja.

Nije uspostavljen sistem internih kontrola u skladu sa standardima, koji će obezbijediti ostvarenje postavljenih ciljeva poslovanja na efikasan način.

4. REZIME

Izvršenom revizijom poslovanja Društva za 2008. godinu konstatovali smo određeni broj propusta i nepravilnosti, a u cilju otklanjanja istih dali smo slijedeće preporuke:

Potrebno je da organi upravljanja i rukovođenja svako iz svoje nadležnosti uspostave sistem internih kontrole i implementiraju iste u cilju postizanja poslovnih ciljeva i osiguranja pouzdanih finansijskih izvještaja.

Obzirom na prekoračenja troškova poslovanja na koje isključivo utječe Uprava potrebno je provesti kontrolu i racionalizaciju svih vrsta troškova i reducirati one koji nisu u funkciji ostvarenja boljeg finansijskog rezultata i uskladiti planiranje, realizaciju i izvještavanje u skladu sa članom 22. do 24. Zakona o javnim preduzećima. Donijeti akte i procedure vezano za planiranje kako bi bile jasno utvrđene instrukcije u funkciji planiranja.

Pratiti realizaciju investicija i poduzimati aktivnosti na ispunjenju dinamike u cilju ostvarenja ekonomskih koristi.

Organi upravljanja i rukovođenja prilikom razmatranja i usvajanja Izvještaja o poslovanju treba da analiziraju uzroke nastalog gubitka (obzirom da je planirana dobit), donesu mjere na prevazilaženju poslovanja sa negativnim rezultatom.

Izvršiti procjenu preostalog vijeka trajanja stalnih sredstava u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 16 i u skladu s tim obračunavati amortizaciju.

Radi pouzdanosti i tačnog izvještavanja u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim načelima potrebno je da Uprava vrši realnu procjenu naplativosti potraživanja sa izvještajnim periodom i poduzima sve potrebne mjere sa ciljem sprječavanja mogućih gubitaka i poboljšanja likvidnosti.

Dospjele kratkoročne obaveze iskazivati u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 1 paragraf 60 c, koji podrazumijeva da obavezu treba klasifikovati kao tekuću ako dospijeva za podmirivanje u okviru razdoblja od 12 mjeseci nakon datuma bilansa.

Obaveze prema Općini Tuzla za naknadu za priključak na sistem vodosnabdijevanja izmirivati u skladu sa Odlukom Općinskog vijeća Tuzla.

Uprava i Osnivač treba da sagledaju uzroke značajnih gubitaka vode i poduzmu adekvatne aktivnosti na smanjenju istih u najboljem interesu za Preduzeće.

Dosljedno primjenjivati odredbe Zakona o javnim nabavka, naročito u primjeni člana 30. tačka (2) a, člana 6.tačka 8. i člana 33. tačka 1.

5. NALAZI I PREPORUKE

5.1 Sistem internih kontrola

Izvršili smo procjenu funkcionisanja sistema internih kontrola¹ na osnovu provedene revizije određenih procesa poslovanja i utvrdili slijedeće:

U cilju jačanja sistema internih kontrola nisu donoseni svi interni akti, kojima bi se propisalo postupanje uposlenih u skladu sa datim odgovornostima i ovlaštenjima. Tu prvenstveno mislimo na Pravilnik o računovodstvu i računovodstvenim politikama tako da nisu uređene politike i procedure potraživanja, dugoročnih i kratkoročnih obaveza, procjene preostalog vijeka trajanja stalnih sredstava, evidentiranja sredstava u pripremi, upotrebe proizvedene vode za sopstvene potrebe. Nije sačinjeno Uputstvo kojim bi se uređio proces od fakturisanja, utuženja i knjigovodstvenog evidentiranja za usluge isporuke vode. Nije donesen Pravilnik o planiranju niti instrukcije za planiranje.

Navedeno u narednom periodu je imalo značajnog uticaja na finansijske izvještaje posebno u dijelu iskazivanja potraživanja i troškova amortizacije.

Unutrašnja organizacija Društva uređena je Pravilnikom o unutrašnjoj organizaciji i sistematizaciji radnih mjesta, ali pojedina ključna radna mjesta u pravnoj službi i službi nabave nisu popunjena što navedeno ima uticaja na iskazane slabosti.

Uprava je definisala rizike kroz Program mjera i aktivnosti radi stvaranja uslova za ekonomski održivo poslovanje Preduzeća za period 2007.-2009. godine kojim je istakla rizična područja: gubici vode, podizanje stepena naplate potraživanja, ustrojavanja evidencije potrošača sa posebnim osvrtom na neovlašteno priključivanje na sistem vodosnabdijevanja, optimalizaciju unutrašnje organizacije preduzeća, ulaganje u rekonstrukciju primarne i sekundarne vodovodne mreže, upravljanje javnim vodnim dobrima, ali Uprava nije sačinila Izvještaj o ostvarenju mjera po ovom aktu izuzev što je u Izvještaju o poslovanju razmatrala određene aspekte navedenih rizika.

Odbor za internu reviziju nije konstituisan kao organ Društva, a nije ni formiran Odjel za internu reviziju iako je to obaveza propisana Zakonom o javnim preduzećima.

Revizija finansijskih izvještaja Društva ne provodi se od strane komercijalne revizije, iako je propisana Zakonom o računovodstvu i reviziji.

Provedenom revizijom smo utvrdili da sistem internih kontrola ne funkcioniše, ni u dijelu donošenja akata i procedura, niti u dijelu praćenja primjene postojećih akata obzirom da su utvrđene

---

¹ Sustav interne kontrole obuhvata kontrolna okruženje i kontrolne procedure. Sustav uključuje sve politike i procedure, uspostavljene od strane organa upravljanja Društva, sa ciljem osiguravanja ostvarivanja ciljeva Društva sukladno eksternim pravilima (zakonska akta) i rukovodnim politikama, osiguranja imovine i informacija, prevencije u otkrivanju prevara i greški, kvalitete računovodstvenih izvještaja sukladno Međunarodnim računovodstvenim standardima, blagovremena izrada pouzdanih finansijskih i rukovodnih/upravljačkih informacija)

slabosti kroz nalaze prezentirane u ovom Izvještaju. Za uspostavljanje, funkcionisanje i kontrolu sistema internih kontrola odgovorno je rukovodstvo.

Organi rukovođenja nisu uspostavili sistem internih kontrola kako se zahtijeva Zakonom i standardima, što se odrazilo na iskazivanje stalnih sredstava, obaveza, propuste u provođenju procedura izbora najpovoljnijeg ponuđača niti je usklađen status Preduzeća sa Zakonom o javnim preduzećima i nije izvršen upis u sudski registar.

Preporuka

Potrebno je da organi upravljanja i rukovođenja svako iz svoje nadležnosti uspostave sistem internih kontrola i implementiraju iste u cilju postizanja poslovnih ciljeva i osiguranja pouzdanih finansijskih izvještaja.

5.2 Planiranje i izvještavanje

Plan poslovanja za 2008. godinu usvojen je 11.06.2008. godine od strane Skupštine Preduzeća, a na osnovu trogodišnjeg plana 2007. – 2009. godine.

Plan se sačinjava na bazi prethodnih iskustava bez instrukcija za planiranje vezanih za ostvarivanje ciljeva Preduzeća.

Planirani i ostvareni finansijski pokazatelji su dati u slijedećem pregledu:

Opis	Planirano	Ostvareno	Index
	I- XII.2008.	I-XII.2008.	
Ukupni prihodi	14.189.565	12.777.422	90
Ukupni rashodi	14.131.808	13.850.701	98
Finansijski rezultat – dobit/gubitak	57.757	-1.073.279	

Ukupni prihodi i rashodi su ostvareni manji u odnosu na Plan s tim da su prihodi manji za 10%, a rashodi za 2%, te je zbog neusklađenosti ostvarenja prihoda i rashoda ostvaren gubitak u iznosu od 1.073.279 KM.

Investicije su planirane u iznosu od 3.012.000 KM, od čega se na vlastita sredstva odnosi 512.000 KM, a na tuđa sredstva-budžet Općine Tuzla 2.500.000 KM. Na osnovu tabele o promjenama na stalnim sredstvima uočljivo je da su investicije realizirane u iznosu od 1.307.079 KM, što u odnosu na Plan iznosi 43,4%. Investicije u toku iznose 642.738 KM, tako da je ukupno povećanje stalnih sredstava 1.949.817 KM.

U Izvještaju o poslovanju nisu obrazloženi razlozi neostvarenja investicija niti njihov uticaj na priliv ekonomskih koristi.

Skupština Preduzeća je usvojila Izvještaj o poslovanju po Godišnjem obračunu za 2008. godinu 10.06.2009. godine.

Uvidom u Izvještaj o poslovanju za 2008. godinu uočili smo da su određene pozicije troškova prekoračene u odnosu na planirane kao npr. usluge održavanja i zaštite za 41.183 KM ili 21%, troškovi reklame i propagande za 11.738 KM ili 181%, intelektualne i lične usluge 24.088 KM ili 12%, dnevnice za službena putovanja i putni troškovi za 10.261 KM ili 85%, ostali troškovi 57.098 KM ili 24%. U većini ovih pozicija radi se o troškovima koji nastaju po odluci rukovodnog osoblja, što govori o nedovoljnoj kontroli Uprave kod odobravanja ovih troškova.

Preporuka

Obzirom na prekoračenja troškova poslovanja na koje isključivo utječe Uprava potrebno je provesti kontrolu i racionalizaciju svih vrsta troškova i reducirati one koji nisu u funkciji ostvarenja boljeg finansijskog rezultata i uskladiti planiranje, realizaciju i izvještavanje u skladu sa članom 22. do 24. Zakona o javnim preduzećima. Donijeti akte i procedure vezano za planiranje kako bi bile jasno utvrđene instrukcije u funkciji planiranja.

Pratiti realizaciju investicija i poduzimati aktivnosti na ispunjenju dinamike u cilju ostvarenja ekonomskih koristi.

Organi upravljanja i rukovođenja prilikom razmatranja i usvajanja Izvještaja o poslovanju treba da analiziraju uzroke nastalog gubitka (obzirom da je planirana dobit), donesu mjere na prevazilaženju poslovanja sa negativnim rezultatom.

5.3 Stalna sredstva

Neto vrijednost stalnih sredstava iskazana u bilansu stanja na dan 31.12.2008. godine iznosi 62.190.930 KM i manja je u odnosu na prethodnu godinu za 1,5%. U okviru stalnih sredstava su iskazana i dugoročna razgraničenja u iznosu od 55.954 KM, tako da ukupna vrijednost stalnih sredstava iznosi 62.246.884 KM.

Vrijednost stalnih sredstava kao i njihove promjene tokom 2008. godine iskazane su kako slijedi:

Opis	Nemat. ulag.	Zemljište	Građevine	Oprema	Inv.u toku	Ukupno
<u>Nabavna vrijednost</u>						
Stanje 01.01.2008. god.	241.083	3.208.037	130.948.825	17.940.947	42.312	152.381.204
Poveć tokom godine	116.608	-	360.796	829.675	642.738	1.949.817
Smanjenje tokom god	104.122	-	2.571.673	811.926	388.486	3.876.207
Stanje 31.12.2008. god	253.569	3.208.037	128.737.948	17.958.696	296.564	150.454.814
<u>Akumulirana amortizacija</u>						
Stanje 01.01.2008.	207.186	-	78.971.983	10.037.288	-	89.216.457
Amortizacija za 2008.	21.082	-	1.696.642	725.879	-	2.443.603
Otuđenja, rashodov.	94.093	-	2.502.889	799.194	-	3.396.176
Stanje 31.12.2008.	134.175	-	78.165.736	9.963.973	-	88.263.884
<u>Neto knjigovodstvena vrijednost</u>						
Stanje 31.12.2008.	119.394	3.208.037	50.572.212	7.994.723	296.564	62.190.930
Stanje 31.12.2007.	33.897	3.208.037	51.976.842	7.903.659	42.312	63.164.747

U okviru stalnih sredstava se vode sredstva koja predstavljaju javno dobro.

Nematerijalna stalna sredstva čine: softver i ulaganja u tuđa materijalna sredstva (javna dobra – bunari na Sprečkom polju).

Nekretnine postrojenja i oprema čine: zemljište, građevinski objekti pumpe, vozni park, inventar, kompjuteri i druga oprema i priznati su po nabavnoj vrijednosti umanjenoj za akumuliranu amortizaciju. Od strane preduzeća nije vršena bilo kakva procjena da li je vrijednost nekog sredstva umanjena niti je vršena procjena nadoknadiive vrijednosti za takva sredstva u skladu sa MRS 36, a u vezi MRS 16-Nekretnine, postrojenja i oprema, što bi moglo uticati na smanjenje imovine i uvećane rashode.

Umanjenje imovine za opremu iskazane u gore navedenoj tabeli se odnosi na isknjižavanje opreme za rashodovanje funkcionalno neupotrebljivih sredstava (bager i oprema za bušenje bunara). Direktor Preduzeća je zadužen da izvrši prodaju ove opremu putem javnog oglasa.

Zemljište se odnosi na poljoprivredno zemljište i vrijednost zemljišta u računovodstvenoj evidenciji je iskazana po utvrđenim cijenama od 24-25 KM/m² iz ranijeg perioda.

Građevinski objekti se odnose na vodoopskrbne objekte, cjevovode kolektore i kanalizaciju, fabriku vode, crpne stanice, ulaganja u uređaje za prečišćavanje vode i na druge građevinske objekte.

Umanjenje imovine za građevinske objekte iskazane u gore navedenoj tabeli se odnosi na isknjižavanje bunara EB-1 i EB-4 po prijedlogu Centralne popisne komisije zbog funkcionalne neupotrebljivosti čija je

nabavna vrijednost 2.249.549 KM i ispravka vrijednosti u istom iznosu. Odluku o otpisu je donio Nadzorni odbor Preduzeća prilikom usvajanja Izvještaja o poslovanju.

Za svu iskazanu vrijednost imovine u finansijskim izvještajima (građevinski objekti i zemljište) Uprava nije u mogućnosti prezentirati dokaze o vlasništvu.

Uvidom u prezentiranu dokumentaciju utvrđeno je da se primjenjuju slijedeće stope amortizacije, koje ne odražavaju vijek trajanja sredstva, a što je Preduzeće bilo dužno utvrditi prilikom prve primjene Međunarodnih računovodstvenih standarda:

Opis	% amortizacije
- Nematerijalna sredstva-softver	15,000 %
- Građevinski objekti	1,125-7,500 %
- Oprema	3,750-15,000 %
- Oprema građevinske mašine	9,375-15,000 %
- Transportna sredstva	10,725-11,625 %

Troškovi amortizacije iznose 2.443.603 KM, a obračunavaju se primjenom linearne vremenske metode amortizacije po stopama koje je Nadzorni odbor utvrdio Odlukom od 06.11.2007. godine.

MRS- om 16. paragraf 56. i 57. ostavljena je mogućnost pravnom licu da samo izvrši procjenu vijeka trajanja pojedinog sredstva kao i stope otpisa tog sredstva. Procjena vijeka korištenja sredstva je stvar prosuđivanja i pri procjeni vijeka upotrebe sredstva potrebno je razmotriti:

- očekivanu upotrebu sredstva, na osnovu očekivanog kapaciteta sredstva ili fizičkih efekata,
- očekivano fizičko trajanje i trošenje sredstva, program popravke i održavanja,
- tehničku ili komercijalnu zastarjelost te zakonska ili slična ograničenja.

Prezentirana odluka sa obrazloženjem ne sadrži elemente propisane standardom.

Pravno lice se baziralo na procjeni visine troška amortizacije i uticaja tog troška na poslovni rezultat te rukovodeći se tim kako bi se uticalo na smanjenje troškova poslovanja, u cilju ekonomski održivog poslovanja, a i zbog nedostatka adekvatnog kadrovskog potencijala za procjenu donesena je odluka o linearnom smanjenju stopa za 25 % od stopa koje su utvrđene Nomenklaturom sredstava za amortizaciju.

Preduzeće nije u skladu sa MRS 16 izvršilo procjenu vijeka trajanja sredstava i na bazi te procjene utvrdilo stope amortizacije koje će obezbjediti adekvatan i potpun otpis stalnog sredstva u realno procijenjenom vijeku njegove efektivne upotrebe, te trošak amortizacije nije utemeljen na stvarnoj procjeni.

Preporuka

Izvršiti procjenu preostalog vijeka trajanja stalnih sredstava u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 16 i u skladu s tim obračunavati amortizaciju.

5.4 Potraživanja

Potraživanja od prodaje sa 31.12.2008. godine u finansijskim izvještajima sa 31.12.2008. godine su iznosila 23.194.898 KM. Revizijom smo utvrdili da ukupna potraživanja od kupaca iznose 26.642.418 KM, a ispravka potraživanja iznosi 3.447.520 KM.

Opis	31.12.2008.	31.12.2007.
Ukupno potraživanja od kupaca	26.642.418	26.704.986
Ispravka potraživanja (minus)	-3.447.520	-2.964.479

Od ukupnih potraživanja od kupaca na potraživanja od domaćinstava se odnosi 16.727.341 KM, a na potraživanja od privrede i ostala 9.915.077 KM.

Promjene na ispravci potraživanja u 2008. godini su bile slijedeće:

Opis	2008. godina	2007. godina
Stanje na početku godine	2.964.479	2.636.072
Povećanje ispr. vrij. potraživanja	642.523	563.986
Napl. potr. za koje je izvršena ispr.	-77.368	-73.986
Otpis ispravljenih potraživanja	-82.113	-161.592
Stanje krajem godine	3.447.521	2.964.479

Preduzeće nije svojim aktima uredilo politiku evidentiranja potraživanja, to jest prijenos na ispravku potraživanja i vršenje otpisa (potpunog isknjiženja).

Ročnost potraživanja je bila slijedeća:

Ročnost potraživanja	Stanje potraživanja
Do 30 dana	1.130.239
Od 30 do 90 dana	1.055.965
Od 90 do 180 dana	912.551
Od 180 do 365 dana	1.354.375
Preko 1 godine	18.741.767
UKUPNO:	23.194.897

Preduzeću vodi ročnu strukturu potraživanja za privredu i za domaćinstva, a značajan dio nenaplaćenih potraživanja se utužuje. Podatak da je na teret rashoda poslovanja otpisano 91.520 KM za domaćinstva i 14.563 KM za privredu po sudskim presudama ukazuje da je i dio potraživanja izgubljen zbog zastarjelosti. Efekti naplate po utuženjima nisu značajni o čemu govori podatak da je naplaćeno prethodno otpisanih potraživanja u iznosu od 77.132 KM.

Preduzeće vrši ispravku i otpis na osnovu Odluke Nadzornog odbora o kontinuiranom planskom priznavanju rashoda u periodu 2006. - 2015. godina zbog vjerovatnoće nenaplativosti sumnjivih i spornih potraživanja od kupaca. Prema navedenoj odluci Preduzeće će godišnje ispraviti zbog vjerovatnoće nenaplativosti maksimalno 1.000.000 KM i do kraja 2015. godine dostići realnu ispravku procijenjenih nenaplativih potraživanja. Preduzeće nije definisalo procedure računovodstvenim politikama vezano za procjenu potraživanja i prijenos na ispravku. Navedena Odluka nije u skladu sa paragrafima 37. i 85. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja, kojima sa stanovišta opreza preduzeće treba procijeniti naplativost potraživanja, što znači da Uprava treba da izvrši procjenu naplativosti iskazanih potraživanja i da za procijenjeni iznos nenaplativosti prizna rashod koji predstavlja očekivano smanjenje koristi.

Najznačajniji dužnici su:

JP „Komunalno“ Živinice	5.881.823 KM
Solana d.d. Tuzla	657.600 KM
Ministarstvo za obnovu Tuzlanskog kantona	417.215 KM

Ova potraživanja nisu ispravljena na teret rashoda, niti Uprava ima jasnu procjenu kada će ovi iznosi biti naplativi. Zbog navedenog iskazana potraživanja u finansijskim izvještajima su precijenjena za iznos koji bi

Uprava, nakon analize mogućnosti perioda naplate, procijenila nenaplativim i kako bi se izvršila ispravka na teret rashoda.

Procjena naplativosti potraživanja (uglavnom za potraživanja od domaćinstava, čiji je rok zastare 1 godina) se vrši na kraju godine u okviru popisa imovine i tada se na osnovu prijedloga Centralne popisne komisije donosi odluka da se za procijenjena potraživanja koja neće biti naplaćena izvrši ispravka ili otpis.

Nadzorni odbor je svojom Odlukom o kontinuiranom planskom priznavanju rashoda u periodu 2006. - 2015. godina ograničio visinu iznosa ispravke potraživanja na maksimalno 1.000.000 KM godišnje, koja je u suprotnosti sa paragrafima 37. i 85. Okvira za sastavljanje i prezentaciju finansijskih izvještaja, kojima sa stanovišta opreza Preduzeće treba procijeniti naplativost potraživanja.

Na osnovu Odluke Nadzornog odbora, a na prijedlog Centralne popisne komisije potraživanja od kupaca-domaćinstva za 2008. godinu ispravljena su potraživanja u ukupnom iznosu od 642.523 KM i izvršen je otpis potraživanja u iznosu od 82.114 KM, što predstavlja razliku utvrđenu zapisnikom o sravnjenju sa Armijom BiH.

Preporuka

Radi pouzdanosti i tačnog izyješavanja u skladu sa opšteprihvaćenim računovodstvenim načelima potrebno je da Uprava vrši realnu procjenu naplativosti potraživanja sa izvještajnim periodom i poduzima sve potrebne mjere sa ciljem sprječavanja mogućih gubitaka i poboljšanja likvidnosti.

5.5 Kapital

U finansijskim izvještajima za 2008. godinu Preduzeće je iskazalo cjelokupan upisani kapital kao državni kapital u iznosu od 69.437.157 KM.

Struktura kapitala iskazana u finansijskim izvještajima je slijedeća:

- Upisani osnovni kapital u iznosu od 69.437.157 KM
- Akumulirana dobit u iznosu od 22.216 KM i
- Akumulirani gubitak u iznosu od 5.864.862 KM.

U poglavlju potraživanja smo ukazali na nerealno iskazana potraživanja, čije usklađivanje će imati odraza na vrijednost kapitala.

Vlasništvo je predmet sudskih sporova proizašlih nakon provedene privatizacije 2001. godine metodom javne prodaje dionica. Tom prilikom je prodato 49% kapitala i to: BIG investicionoj grupi d.d. i 37 fizičkih lica – sitnih dioničara.

Tužbe su pokrenute od strane Preduzeća, Općine Tuzla (zbog privatizacije dobra u općoj upotrebi), a BIG investiciona grupa pokrenula je tužbu kao odštetni zahtjev u iznosu od 21.568.262 KM.

Postupak još nije okončan.

Skupština Preduzeća je na sjednici 18.09.2006. godine donijela Statut preduzeća, a Etički kodeks 12.06.2007. godine u skladu sa Zakonom o javnim preduzećima, ali registracija na sudu prema Zakonu o javnim preduzećima nije provedena.

5.6 Obaveze i razgraničenja

Ukupne obaveze i dugoročna razgraničenja na dan 31.12.2008.godine iskazane u bilansu stanja iznose 25.521.019 KM, od čega su dugoročne 21.964.519 KM i kratkoročne 3.556.500 KM.

Struktura obaveza je slijedeća:

Opis	31.12.2008	31.12.2007
A. DUGOROČNE OBAVEZE (I+II)	21.964.519	21.705.856
I. Dugoročne finansijske obaveze	11.505.870	11.651.899
Obaveze po kreditima, finansijskim i robnim zajmovima	11.505.870	11.651.899
II. Dugoročna razgraničenja i rezervisanja	10.458.649	10.053.957
Druga dugoročna razgraničenja	10.458.649	10.053.957
B. KRATKOROČNE OBAVEZE (I+II+III)	3.556.500	3.891.588
I. Kratkoročne finansijske obaveze	28.625	5.967
Obaveze za primljene avanse	28.625	5.967
II. Obaveze prema dobavljačima i druge obaveze	2.513.001	3.215.083
Obaveze prema dobavljačima u zemlji i inostranstvu	944.721	1.661.640
Tekuće obaveze poreza na dobit	0	6.000
Obaveze za porez na dodanu vrijednost	1.501	71.772
Obaveze za ostale poreze doprinose i druga davanja	615.918	1.093.036
Druge kratkoročne obaveze	950.861	382.635
III-Pasivna vremenska razgraničenja	1.014.874	670.538
Ukupne obaveze (A+B)	25.521.019	25.597.444

Dugoročne obaveze iskazane na dan 31.12.2008. godine odnose se na kredite Razvojne banke FBiH u iznosu 94.670 KM (ostatak duga za 3 kredita dole navedena) i na dugoročni kredit ino banke EXIMBANK LTD Mađarska (za finansiranje izgradnje fabrike vode na lokalitetu Cerik, koja je aktivirana u 2007. godini) u iznosu od 11.343.814 KM kao što slijedi:

Kreditor	Visina kredita	Ugovor od	Period otplate	Kam. st.
Investicijska banka	19.200 KD (kuvajtski dinari)	17.08.2000.	10 godina od 30.11.2002.	3,5%
Investicijska banka	12.798 KD	05.07.2004.	7,5 godina od 30.11.2012.	3,5%
Investicijska banka	11.998 KM	15.12.2004.	7 godina od 31.05.2012.	3,5%
Mađarska „Ekspor import banka“	5.800.000 Euro	08.12.2004	10 godina 16.02.2009.	1,36%

Ostale finansijske obaveze se odnose na: obaveze za udružena stalna sredstva Općine Tuzla, obaveze za udružena stalna sredstva MZ, obaveze za kamate po sudskim presudama E.D. Živinice, obaveze za kamate po reprogramu glavnog duga E.D. Živinice u iznosu od 67.386 KM.

Evidencija kratkoročnih dospjelih obaveza ne vrši se u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 1 paragraf 60 c, prema kojem obavezu treba klasifikovati kao tekuću ako dospijeva za podmirivanje u okviru razdoblja od 12 mjeseci nakon datuma bilansa Sa 31.12.2008. godine dospjele obaveze u slijedećoj godini su bile: za kredite Investicijske/Razvojne banke 5.345 KM i po Kreditu Mađarska „Eksport import banka“ iznos od 1.276. 596, što ukupno iznosi 1.281.941 KM, za koji iznos su precijenjene dugoročne obaveze, a potcijenjene kratkoročne.

Unaprijed naplaćeni i odloženi prihodi u iznosu od 10.458.649 KM odnose se na donacije za projekat fabrika pitke vode od USAID- a, JP Slivova rijeke Save, Vlade Tuzlanskog kantona i Općine Tuzla. Dio ovih sredstava je dobiven namjenski za nabavku stalnih sredstava. Prenos na prihode vrši se u visini obračunate amortizacije u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 20 paragraf 24.

Kratkoročne obaveze u iznosu od 3.556.500 KM odnose se na finansijske obaveze za primljene avanse u iznosu od 28.625 KM i obaveze prema dobavljačima u iznosu od 944.721 KM, ostale kratkoročne obaveze 950.862 KM i obaveze za ostale poreze i doprinose i druga davanja u iznosu od 615.918 KM.

Struktura kratkoročnih obaveza prema dobavljačima je slijedeća:

Ročnost obaveza	Stanje obaveza
Do 30 dana	427.496
Od 30 do 90 dana	336.187
Od 90 do 180 dana	112.273
Od 180 do 365 dana	38.287
Preko 1 godine	30.478
UKUPNO:	944.721

U okviru ostalih kratkoročnih obaveza iznos od 892.595 KM odnosi se na obaveze za naknadu za obezbjeđenje angažovanog kapaciteta za priključenje novih korisnika na vodovodnu i kanalizacionu mrežu. Na osnovu Odluke Općinskog vijeća Tuzla sredstva po osnovu ove naknade čine sastavni dio budžeta Općini Tuzla za komunalnu infrastrukturu i JKP „Vodovod i kanalizacija“ bi kvartalno trebalo uplaćivati na žiro račun Općine Tuzla i ta sredstva. U knjigovodstvu je evidentirana obaveza, ali nije vršeno prijenos sredstava prema općini Tuzla u skladu sa odlukom Općinskog vijeća Tuzla, čime nije ispoštovana Odluka osnivača.

Dio kratkoročnih obaveza u iznosu od 615.918 KM odnosi se na obračunatu naknadu za zaštitu voda, obaveze za korištenje površinskih i podzemnih voda, obaveze za naknade za koncesije, naknade za korištenje šuma, te obaveze za komunalne naknade.

Preporuka:

Dospjele kratkoročne obaveze iskazivati u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 1 paragraf 60 c, koji podrazumijeva da obavezu treba klasifikovati kao tekuću ako dospijeva za podmirivanje u okviru razdoblja od 12 mjeseci nakon datuma bilansa.

Obaveze prema Općini Tuzla za naknadu za priključak na sistem vodosnabdijevanja izmirivati u skladu sa Odlukom Općinskog vijeća Tuzla.

5.7 Prihodi

Ukupan prihod u 2008. godini je ostvaren u iznosu od 12.777.422 KM i veći je u odnosu na prethodnu godinu za 2.102.943 KM odnosno za 19,7%.

Vrsta prihoda	Ostvareno u 2008.	Ostvareno u 2007.
Prihodi od prodaje vode domaćinstvima	5.288.690	4.414.528
Prihodi od prodaje pravnim licima	3.019.900	2.957.840
Odvođenje otpadnih voda domaćinstvima	1.267.380	957.831
Odvođenje otpadnih voda pravnim licima	718.543	668.283
Usluge radne jedinice kanalizacija	184.850	188.176
Prihodi od lokalnih radova		79.188
Ostali prihodi od prodaje	209.085	239.606
Finansijski prihodi	457.772	210.720
Prihodi od donacija	1.348.969	674.755
Naplaćena otpisana potraživanja od kupaca	77.132	72.996
Ostali prihodi	205.101	210.556
Ukupno	12.777.422	10.674.479

Prihodi od prodaje se priznaju i knjiže na osnovu fakturisane realizacije za isporučenu vodu, usluge odvođenja otpadnih voda, te druge usluge privredi i stanovništvu (priključci i druge usluge).

Nadzorni odbor je utvrdio cijenu vode i vršenja usluga odvođenja otpadnih voda 09.10.2007. godine na koju je Općinsko vijeće Tuzla dalo svoju saglasnost 29.10.2007. godine sa početkom primjene novih cijena od 01.11.2007. godine, koje su bile na snazi i u revidiranoj godini.

Uvidom u Izvještaj o poslovanju utvrdili smo da je Društvo ostvarilo proizvodnju vode u ukupnom iznosu od 21.640.438 m³ i da je ukupno isporučena količina vode 10.881.841 m³ ili 50,3%, što znači da 10.758.597 m³ ili 49,7% predstavlja gubitke u mreži. Ističemo da ovaj % gubitaka (u kome su uključeni tehnički i komercijalni gubici), iako je manji u odnosu na 2007. godinu kada je iznosio 54,4%, predstavlja značajan odliv ekonomskih koristi za društvo i daleko je iznad evropskih prosjeka.

Prihodi od donacija iznose 1.348.969 KM, a odnose se na donacije obračunate u skladu sa Međunarodnim računovodstvenim standardom 20 (prenesen je alikvotni dio odloženih prihoda za obračunatu amortizaciju na donirana stalna sredstva u iznosu od 487.262 KM, prihodi od donacija za nabavljene sirovine i materijal od Općine Tuzla u iznosu od 226.378 KM i obračunati grant Općine Tuzla u iznosu od 635.329 KM u skladu sa Odlukom općinskog vijeća Tuzla od naknade za priključenje na sistem vodosnabdijevanja novih potrošača.

Finansijski prihodi su ostvareni u iznosu od 457.772 KM, a odnose se na naplaćene zatezne kamate od Vojske FBiH u iznosu od 293.912 KM po presudi i naplaćeni iznos zateznih kamata po presudi od JP „Komunalno“ Živinice u iznosu od 156.704 KM.

Preporuka:

Uprava i Osnivač treba da sagledaju uzroke značajnih gubitaka vode i poduzmu adekvatne aktivnosti na smanjenju istih u najboljem interesu za Preduzeće.

5.8 Rashodi

Ukupni rashodi u 2008. godini ostvareni su u iznosu od 13.850.700 KM, što je u odnosu na prethodnu godinu veće za 9,4% i iskazani su u sljedećim iznosima (u KM):

Vrsta rashoda	Ostvareno I-XII.2008.	Ostvareno I-XII.2007.
Utrošene sirovine i materijal	1.213.374	987.538
Utrošena energija	2.336.239	2.295.853
Utrošak rezervnih dijelova	137.664	170.107
Trošak sitnog inv. amb. i autog.	56.928	58.834
Amortizacija	2.443.603	2.384.462
Plaće zaposlenih radnika bruto	3.443.762	2.977.202
Naknade plaća i ostali troš.zaposlenih	957.222	835.589
Usluge održavanja opr., PTT, reklame, komunalne usl.	718.564	585.389
Troškovi usluge zakupnine	257.626	219.466
Intelektualne i osobne usluge	231.268	181.389
Naknade zaposl. za eduk. i liječenje, otpremnine, pomoći, stipendije, naknade Nadzornog odbora	103.752	93.787
Porezi koji ne zavise od finansijskog rezultata (sud. takse, porez za zaštitu voda, šuma, kom.naknade)	639.021	524.107
Troškovi osiguranja, bankarske usl. i ost.raz.troškovi	72.749	71.874
Nabavna vrijednost prodane robe	2.070	96.858
Finansijski rashodi (kamate na kred.i kursne razlike)	317.290	295.253
Neotpisana vrijednost stalnih sredstava	41.786	12.719
Naknadno utvrđeni rashodi i otpis potraživanja	877.782	870.744
Ukupno	13.850.700	12.661.171

U strukturi rashoda najveće je učešće troškova zaposlenih i iznosi 26,4%. Učešće troškova neto plaća u ukupnim rashodima iznosi 15,5%.

Troškovi amortizacije učestvuju sa 17,6 %, troškovi energije 16,9% i troškovi sirovina i materijala učestvuju u procentu od 8,8 %.

Utrošene sirovine i materijal su iskazane u iznosu od 1.213.374 KM, a najznačajniji iznosi se odnose na utrošene materijal za održavanje mreže 357.983 KM, hemikalije za tretman vode 372.606 KM, troškovi preuzimanja industrijske vode Modrac 227.821 KM

Troškovi energije su ostvareni u iznosu od 2.336.239 KM, a najznačajniji iznosi se odnose na utrošenu električnu energiju 2.077.203 KM i utrošenu naftu 201.258 KM.

Bruto plaće su isplaćene u iznosu od 3.443.762 KM i u odnosu na prethodnu godinu su veće za 15,7%, a u odnosu na Plan su manji za 3%.

Prosječna isplaćena plaća za 2008.godinu po radniku iznosi 729 KM i za 12 % je veća u odnosu na 2007. godinu.

Najveća plaća isplaćena u septembru 2008. godine je iznosila 2.551 KM, a najmanja plaća je bila 384 KM. Obračun i isplata osnovne plaće za 2007. i 2008. godinu vršena je u visini od 79% od koeficijentata složenosti utvrđenih Pravilnikom o plaćama, a u odlukama o isplati plaća navedeno je da je postignuta saglasnost Sindikalne organizacije oko korigovanog koeficijenta za isplatu plaća.

5.9 Sudski sporovi

Protiv Preduzeća su pokrenute tužbe u ukupnom iznosu od 21.832.978 KM od strane:

- „Big investicione grupe“ d.d. Sarajevo i „ABDS“ Društvo za upravljanje fondovima Sarajevo su pokrenuli odštetni zahtjev dioničara na iznos od 21.568.262 KM.
- Općina Tuzla po osnovu zakupa poslovnih zgrada u iznosu od 193.362 KM;
- „Tehnograd“ d.o.o Tuzla iznos od 71.354 KM.

Postupci po ovim tužbama su u toku, a ishod sporova je neizvjestan. Preduzeće nije vršilo nikakva rezervisanja po ovim sporovima.

Prema dokumentaciji i izvještajima Preduzeća najznačajniji sporovi se vode protiv pravnih lica koji duguju slijedeće iznose:

JP „Komunalno“ Živinice	5.881.823 KM
Solana d.d. Tuzla	657.600 KM
Ministarstvo za obnovu Tuzlanskog kantona	417.215 KM
„Livnica čelika“ Tuzla	168.959 KM
„Polihem“ d.d. Tuzla	157.899 KM
Ukupno	7.283.496 KM

Za neke od gore navedenih potraživanja postoje i pravosnažne presude, ali zbog statusa ovih pravnih lica (blokada računa, postupak stečaja) period naplate nije izvjestan.

5.10 Javne nabavke

Revidirali smo postupak provođenja javnih nabavki kod slijedećih nabavki:

1. nabavka kameni agregat 0-06 mm, otvoreni postupak,	117.000 KM
2. nabavka hlora, otvoreni postupak	96.460 KM
3. rovokopač – utovarivač, otvoreni postupak	167.404 KM
4. hidro stanice, otvoreni	101.570 KM
5. pumpa i rezervni dijelovi za pumpu, pregovarački	59.512 KM
6. izrada i popravka hidrauličnih cijevi, direktni	2.000 KM
7. izrada proizvoda od gume, direktni	3.000 KM
8. servisiranje i popravka hlorne opreme, direktni	2.980 KM
9. higijenska zaštitna sredstva i oprema, konkurentski	29.469 KM
10. građevinske usluge, konkurentski	55.920 KM
11. podvodne dubinske pumpe, konkurentski	35.003 KM

Kod nabavke pumpe i rezervnih dijelova Komisija je provela pregovarački postupak bez objave obavještenja i zaključila ugovor 26.08. 2008. godine u iznosu od 59.512 KM. Na osnovu prezentirane dokumentacije utvrdili smo da je Komisija izvršila otvaranje ponuda (koje su dostavljene na bazi poziva od strane ugovornog organa) i dodijelila ugovor ponuđaču sa najpovoljnijom cijenom bez obavljenih pregovora o tehničkim i ekonomskim uslovima iz ponude. Obavljeni postupak u praksi ne odgovara proceduri pregovaračkog postupka prema odredbi člana 30. (2) a. Istog datuma ugovorni organ je zaključio ugovor sa istim dobavljačem „HIDRIS Inženjering“ Karlovac ugovor na iznos od 27.477 KM za nabavku rezervnih dijelova za pumpe nakon provedenog konkurentskog postupka, čime je imajući u vidu prethodni ugovor vršeno dijeljenje predmeta nabavki suprotno članu 6. tačka 8. Zakona o javnim nabavkama.

U većini tendera provedenih otvorenim postupkom utvrdili smo da je vrijeme otvaranja ponuda bilo 3 dana nakon roka za dostavu ponuda (navedeno u tenderskoj dokumentaciji), što nije u skladu sa članom 33. tačka

1. Zakona o javnim nabavkama, kojim je propisano da se ponude otvore neposredno isteka kako je navedeno u tenderskoj dokumentaciji.

Kod nabavke higijensko zaštitnih sredstava i opreme iznosu od 29.469 KM utvrdili smo da je u pozivu za dostavljanje ponude bilo navedeno da je krajnji rok za dostavu ponude bio 11.04.2008. godine, a ponude su prema Zapisniku o otvaranju ponuda bile otvorene 3 dana ranije 08.04.2008. godine.

Pored navedenog uočili smo i da u svim postupcima nisu objavljujivana obavještenja o dodjeli ugovora u Službenom glasniku i da zaključene vrijednosti ugovora odstupaju od Plana nabavki i procjenjenih vrijednosti.

Preporuka

Dosljedno primjenjivati odredbe Zakona o javnim nabavka, naročito u primjeni člana 30. tačka (2) a, člana 6.tačka 8. i člana 33. tačka 1.

6. KOMENTAR

U ostavljenom roku dostavljeno je očitovanje na Nacrt izvještaja o reviziji finansijskih izvještaja aktom broj 3066/09 od 29.10.2009. godine.

Argumentovane primjedbe sa dokazima su razmotrene, prihvaćene i inkorporirane u Konačan izvještaj o reviziji finansijskih izvještaja za 2008. godinu.

Napominjemo da iako su potraživanja za Vojsku Federacije BiH, Fabriku obuće "Aida" Tuzla i Fudbalski klub "Sloboda" Tuzla djelimično ispravljena (za što je prezentiran dokaz iz 2007. godine u očitovanju), preostali iznos nenaplaćenih potraživanja treba biti predmetom procjene naplativosti.

U očitovanju je navedeno je da organi upravljanja i rukovođenja u potpunosti prihvataju sve preporuke date u Izvještaju o reviziji u vezi sa otklanjanjem određenih propusta i nepravilnosti.

Ovom prilikom želimo da se zahvalimo osoblju Preduzeća, koje je bilo angažovano tokom revizije na korektnoj i profesionalnoj saradnji.

Direktor Sektora za finansijsku reviziju javnih preduzeća:

Ismeta Junuzović dipl.oec.

Vođa tima:

Nedžad Redžep /viši revizor, dipl.oec.

Član tima:

Rabija Sokolović/revizor, dipl.oec.